

מראי מקומות לסוגיות הנלמדות

פרשת תולדות בבא מציעא יח. - כב:

יח. ולא מטמאה לו.

ופירש"י אינה זקוקה ליטמא לו, שמצוה להתעסק בשבעה מתי מצוה. ובחיל המיוחסים להריטב"א הביא דבריו, והוסיף, א"נ בשעת הרגל מיירי, דמוזהרין אפי' בנות ישראל שלא להטמא ברגל. וכן פירש"י ביבמות [כט:]. וכ' ע"ז בקרן אורה שם, לכא' אינו מוזהר אלא ישראלים זכרים דמחויבים להראות בעזרה, אבל נשים דלאו בנות ראייה הן, מנ"ל דמוזהרות ליטמא ברגל. וי"ל דמשום שמחה דנוהגת גם בנשים, ועיקר שמחה הוא בשלמי שמחה, על כן מוזהרים ליטמא ג"כ, וצ"ע בזה.

ועיין בערל"ג שם דתלי לה בפלוגתא דהרמב"ם והראב"ד, דלשי' הראב"ד דאשה בעלה משמחה היינו במאכל ומשתה וכלי פשתן [כשי' רש"י בקידושין לד: ועיי"ש בתוס'] לא שייך למימר הכי, ומסיק התם דשייך איסור טומאה לגבי אשה לענין פסח כמ"ד נשים בראשון חובה.

והגרע"ב י"ן שם כ', עוד י"ל אם היא אוכלת חולין בטהרה, אז אינה רשאה להטמא לו, כיון דלא חובה היא, וכה"ג אסור לגרום טומאה לעצמה, כי לא תוכל להזהר עוד במאכליה ומשקיה, וכן למ"ד [סוטה ל:]: אסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל, וכיון שנטמאה טומאת שבעה קרוב הדבר שתכשל בהן, ותו בר מן כל דין, הרי שמוטל עליה מצות הפרשת חלה, ואם טמאה היא, לא תוכל להפריש חלת עיסתה, ותנא בא"י קאי שהיו עדיין מפרישין חלותיהן בטהרה, לפיכך גם מטעם זה נאסרה להטמא שלא לצורך, כדי שלא תבטל חובת חלה המוטלת עליה דלא סגי בלאו הכי.

יח. וכי תימא אי פרעתה איבעי לך למיקרעיה, אמר לן לא שבקתן, אמרה בעינא לאנסובי ביה.

הקשה המהר"ם שיי"ף, דהו"ל למיכתב פרעתי ע"ג הגט. [וי"ל] דהיא תמחוק, דהא הגט בידה, ואין תיקון לזה אלא קריעה ולכתוב ב"ד על גביו לאו גט פסול הוא וכו'. [א"ה, לכא'ו' יהא המחך ניכר, וכשיטעון פרעתי ותוציא גיטה, אין לך ריעותא גדולה מזו, דרגלים לדבר שמחקה זכות דידיה. ובחכמת מנוח כ', דיש לחוש שמא תמחקנה עד שלא יהא ניכר היטב. וצ"ב, דבכל דוכתי סמכינן אהא דהמחך ניכר].

יח. מצא גיטי נשים וכו' הרי זה לא יחזיר, שאני אומר כתובין היו ונמלך וכו',

הקשה הפנ"י, מאי קמ"ל בגט דלא יחזיר לאשה כשאין הבעל מודה משום שמא נמלך, ותיפוק ליה דאפי' לא נמלך א"א ליתן הגט בלתי ציווי הבעל כיון שלא עשאו שליח לזה המוצאו, ובגט שליחות דוקא

בעינן שישמע מפי הבעל, ולא דמי לשאר שטרות וכו'. ונ"ל דפשטא דמתני' איירי שהאשה אומרת שכבר ניתן הגט לידה, וס"ד דמהימנא בהא, כיון שיותר יש לתלות הנפילה מידה שלא נזהרה כ"כ בשמירתו, שאינה צריכה לו כ"כ, משא"כ אילו היה עדיין בידו כדי ליתנו לה, היה נזהר בשמירתו, ועוד דאמרינן בעלמא [גיטין יח.]: לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה, ומה"ט אין דרך לכתוב הגט אלא סמוך לנתינה ממש, ולא לכתבו ולהניחו בכיסו, וא"כ זמן הגט מוכיח שכבר היה הגט בידה, וקמ"ל דאפ"ה תלינן שלא היה עדיין בידה אלא מיידו נפל כיון שנמלך עליו שלא ליתנו.

יח. טעמא דנמלך שלא ליתנן, הא אמר תנו נותנין ואפי' לזמן מרובה.

כ' הרשב"א, תמיה לי, ומנא ליה דאמר תנו נותנין, דילמא לעולם לא יחזיר, ומשום דאיכא למיחש לקנוניא בכלהו כדאמר לקמן [יט. לענין שחרור דייתיקי ומתנה, יט: לענין שובר]. וי"ל דמתני' קשיתה, מאי שנא ברישא דקתני מצא שטרי חוב הרי זה לא יחזיר ולא מפרש טעמא, ומאי שנא הכא דקתני ומפרש טעמא, דהא בין ברישא בין בסיפא איכא למיחש לקנוניא, אלא מדתלי טעמא בהמלכתו של כותב, ש"מ דאין הכל אלא ממנו, ואי אמר תנו נותנין. ועוד י"ל דאברייא סמיק, דקתני בהדיא בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה. [וגם למסקנא דלא איירי בחד גוונא, כדמשני כאן במקום שהשיירות מצויות וכו', מ"מ לענין חששא דקנוניא אין חילוק בזה].

יח. והוא שהוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת.

כ' המאירי, יראה לי וכו' שאם שאלנו לזה השני שהוחזק אם כתב גט לאשתו והוא אומר לאו, שהוא כשר, הרי זה מכאן ואילך כמי שלא הוחזקו. ועיין בחיל המיוחסים להרשב"א [בד"ה ואפילו] שכ' בתו"ד וז"ל, ואפי' יאמר האחר שאין זה הגט שלו וכו', לא מהימנינן ליה, שמא רוצה לקלקל אשת הראשון כדי שיצא עליה שם שגרשה וישאנה, וכדחיישינן התם דילמא כתיב גיטא וממצי ליה לאיתתיה דאידך, בפ' גט פשוט [קסז:]. [ולא דמי למש"כ תוס' לקמן [יח: בד"ה מעולם] דאינו חשוד לקלקלה, כמו שנאמן לומר גרשתיה, [רק חוששין שאומר בדדמי], דהתם בבעלה, והכא באחר].

יח. אמר רב הונא חיישינן לשני שויירי.

כ' בחיל הריטב"א החדשים, י"מ דרב הונא אינו חושש לשני יוסף בן שמעון בעיר אחת כיון שלא הוחזקו, דאילו איתנהו קלא אית להו, אבל חושש לעיר אחרת שיש בה יוסף בן שמעון דחיישינן דלא ידעינן לה, וכן פ"י הראב"ד. אבל רש"י ז"ל ובתוס' כתבו, דלרבותא נקט רב הונא

דאפי' לשני שוירי אית לן למיחש, וכ"ש לשני יוסף בן שמעון בעיר אחת, וכן דעת רבינו.

ית. יח: אמר רב הונא חיישין לשני שוירי.

כ' הרש"ש, נ"ל דבלשון שאילה קאמר להעומדים לפניו, ולא לפסק הדין בהחלט, דכן משמע מהא דאמר לקמן [יח:]: למ"ד לר' זירא וכו' אע"ג דלא הוחזקו וכו' פליגא דרבה, במאי קמפילגי וכו' ור' זירא וכו', ומדוע לא אמר בפשיטות במאי קמפילגי רבה ורב הונא, וכן לישנא דלאורתא בעי מינן רב הונא משמע דלא פסיקא ליה. [אח"ז מצאתי בתוס' בב"ב קעב: בד"ה מינן]. וז"ל תוס' הרא"ש שם, וכך היה מנהגו של רב הונא כשהיה בא לפניו דין שיש להסתפק בו, היה מודיע ספק שלו כדי שידקדקו בו התלמידים וישאו ויתנו בדבר, כי ההיא דגיטין דאמרינן מי חיישין לשני שוירי, נפק דק ואשכח.

ית. בתוד"ה והוא שהוחזקו. וי"ל כיון שאנו יודעים שזה אבד גט כאן, אין לחוש שגם האחר איבד וכו'.

ובחי' הריטב"א החדשים כ' וז"ל, ותירץ לי מוריניו ז"ל, דהכא נמי בשוהחזק בדרך הזה אחד מהם, שעברו שם איש [זה] ואשתו וכו'. [ומשמע דא"צ שנדע שזה איבד כאן גט [כלשון התוס' ותוס' הרא"ש], אלא סגי במה שהוחזק שעבר כאן].

יח: איכא דאמרי היכא דמזבני כיתנא וכו'.

כ' בחי' הריטב"א החדשים, מיהא שמעינן דכל היכא דקרינן מקום שהשיירות מצויות, היינו שהשיירות מצויות במקום שנמצא הגט, הא לאו הכי הו"ל מקום שאין השיירות מצויות ואע"פ שהן מצויות בעיר במקום אחר.

יח: איכא דאמרי אע"ג דלא הוחזקו לא נהדר, ופליגא דרבה.

כ' הרא"ש [סי' מ"ה], דחיישין לשני שוירי. [ומשמע דמודה ר' זירא דלא חיישין לשני יוסף בן שמעון בעיר זו שלא הוחזקו בה, [וכשיטתא קמייתא שהביא הריטב"א לעיל בדעת רב הונא, והו"ד שם], וכן מוכח מהמשך דבריו]. ויראה לי דכ"ש אם הוחזקו אע"פ שאין השיירות מצויות, דיותר יש לחוש שאותו המצוי בעיר עבר דרך שם ואפי' במקום שאין השיירות מצויות, ממה שנחוש שבא אחר מעיר אחרת ועבר דרך שם ואפי' במקום שהשיירות מצויות.

יח: ר' ירמיה אמר כגון דקא אמרי עדים מעולם לא חתמנו וכו'.

כ' הפנ"י, לכאן משמע דר' ירמיה פליג וס"ל דאפי' באין שיירות מצויות ולא הוחזקו, אפי"ה לא יחזיר, אלא היכא דקאמרי עדים לא חתמנו. וקשה דא"כ קשיא מתני' דלעיל דכל מעשה ב"ד ה"ז יחזיר, דהתם לא שייך תירוצא דר' ירמיה, דקשיא קושיית התוס' דאכתי נחוש שמא המעשה ב"ד לא נכתב לזה אלא לאחר והוא משקר, ובזה לא שייך תירוץ התוס'. ואפשר דר' ירמיה סובר דלענין ממונא ודאי לא חיישין לשני שוירי אלא לענין איסורא, והיינו דוקא לענין איסור אשת איש, משא"כ בשטרי חליצה ומיאונין לא חיישין, מק"ו מממון, כסברת התוס' דלקמן. [כ: בד"ה איסורא, וז"ל שם [בקיצור], טפי אנן מחמירין בממונא, דהא אין אנו הולכים בממון אחר הרוב, ובאיסורא אזלינן בתר רובא וכו', דמ"מ באשת איש החמירו וכו'].

יח: כגון דקאמר נקב יש בו בצד אות פלונית.

כ' בחי' המיוחסים להריטב"א, פירוש, (אפי') [אם] הוא אומר סימן מובהק נאמן, אבל נקב בעלמא לא, דמספק"ל סימנין אי דאורייתא אי דרבנן, אבל סימן מובהק דאורייתא, ולפיכך הוא נאמן. והב"ת גריס כגון דאמרי עדים וכו' אבל נקב בעלמא לא וכו', אבל איהו לא מהימן אפי' בסימן מובהק, דאפי' בסימן מובהק קא מיבעיא ליה לקמן בפ' אלו מציאות, אבל כי מסהדי עדים סימן מובהק מהימני, וסימן שאינו מובהק לא מהימני. ולפירוש קמא איכא לפרושי בפ' אלו מציאות איבעיא להו סימנין אי דאורייתא אי דרבנן וכו', דוקא סימן שאינו

מובהק, אבל סימן שאינו מובהק לא קא מיבעיא ליה, דפשיטא ליה דאורייתא הוא. והב"ת פירש דה"ה נמי דאיהו מהימן בסימן מובהק, אלא הכא נקט עדים, משום דאיהו מהימני בתורת עדות אפי' ראו הסימן, אבל איהו לא מהימן אלא קודם שראהו.

ובחי' הריטב"א החדשים הביא די"ג כגון דאמרי נקב יש וכו', ופי' שהבעל או אשתו אומרים כן, ובודאי שאם האשה אומרת כן נותנין לה בלא הודאת הבעל. וא"ת ולרב אשי מאי קמ"ל מתני', פשיטא דיחזיר ע"י סימן מובהק, י"ל דקמ"ל דלא גזרינן סימן מובהק אטו שאינו מובהק.

יח: בתוד"ה מעולם. וצ"ל שלא ראו עדים החתימה, דאי ראו החתימה שהיא שלהם, א"כ הול"ל וכו' וחתימה כחתימה.

הקשה הפנ"י, מהיכא תיתי נחוש לחתימה כחתימה, דא"כ קיום שטרות מאי מהני ע"י הכרת החתימות, דשמא הוא עצמו איתרמי לחתום כחתימת העדים, או איזה איש אחר. וי"ל דלא חיישין אלא דוקא היכא דאיתרע בנפילה אף דחששא רחוקה היא, כדמצינן לכמה מילי, ועוד, דהתם סמכינן אחזקה דלא נחשדו לזייף שטרותיהם, משא"כ הכא דבהכשר.

וז"ל חי' הריטב"א החדשים, הקשו בתוס' ממה נפשך, העדים האלו או מכירין חתימתן או אינן מכירין, ואי בשאין מכירין חתימתן, הא ודאי אין זה גט שכתבו הן, ואי בשמכירין חתימתן, פשיטא, והיכי ס"ד לומר דניחוש לעדים כעדים, וכי תימא דהוה ס"ד דניחוש לעדים שחתימתן כחתימתן של אלו, הא ליתא, דלהא לא חיישין בשום דוכתא כלל, [נ"א, דא"כ לא תמצא קיום חותם לעולם] וכו'. וי"ל דהכא במאי עסקינן בשאין העדים בעיר הזאת להכיר חתימתן, אלא ששלחו להודיעם, ואמרו מעולם לא חתמנו אלא על גט אחד של אותו יוסף בן שמעון ששלחנו לומר להם שטוען שהגט שלו.

יט. כי אתיא למיטרף אמרינן לה אייתי ראייה אימת מטא גיטא לידך.

בחי' המיוחסים להריטב"א הקשה, להנך רבוותא דבכל גיטין אמרינן לה הכי כשבאה לטרופ, [ודלא כתוד"ה אימת, והו"ד שם] וז"ל, אמאי תקנו רבנן הכי, דבכל גיטין תקנו כותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו, וכי אתאי למיטרף אמרינן לה אייתי ראייה וכו', ואמאי לא תקנו נמי שיכתוב בכל שטרות ללוה אע"פ שאין מלוה עמו, וכי אתי למיטרף אמרינן ליה אייתי ראייה אימת מטא שטרא לידך. וי"ל דבכל חד וחד איכא טעמא, דבגיטין תקנו שיכתוב לאיש אע"פ שאין אשתו עמו מתרי טעמי, חדא שפעמים שירצה לילך למדינת הים, ואם יצטרך שתלך היא עמו [יהא] עיכוב בדבר [ולא יכתוב] לה, או פעמים שתתקוטט עמו, ואם תהיה עמו בשעת כתיבת הגט יתנו לה תיכף, ומשו"ה עשו תקנה שלא תהא היא שם, ובעבד ליכא למימר אלא טעמא קמייתא, שאם נצריך שיהו שם העבד והאדון, יבא הדבר לידי עיכוב ונמצא בטל מן המצוות.

אבל בשטרי חוב עשו תקנה שלא יכתוב אא"כ שניהם שם ויטרופ מיום ראשון, משום דאי עבדינן תקנה שיהו כותבין שטר (למלוה)[ללוה] אע"פ שאין (לוה) [מלוה] עמו, ויאמרו לו בשעה שיטרופ אייתי ראייה וכו', איכא נעילת דלת, דאם לא יוכל למצוא עדים אימת מטא שטרא לידיה לא יטרופ, ואיכא נמי טירחא יתירא לטרופ אחר עדים בשעת מסירת השטר, ומשו"ה עבדו תקנה שלא יכתוב אא"כ שניהם שוין [אצ"ל שם].

ובחי' הריטב"א החדשים תירץ דהא ליתא, שאין בע"ח טורף לעולם אלא מדין השטר שיש לו קול, והכא כיון דמדין כח השטר אינו גובה שאין מוכיח מתוכו אימת מטא לידיה, אינו גובה ע"י עדים שיעידו בדבר, דהאי עדות כמלוה ע"פ הוא שאין לה קול, אבל השתא דתקון שאין כותבין שטר ללוה עד שיהיה מלוה עמו ויתנוהו לו ביום שנכתב, הרי הוא כאילו מוכיח מתוכו שבו ביום הגיע לידו.

יט. נחוש שמא כתב ליתן לו בניסן וכו' ואזל עבדא וקנא נכסין מניסן ועד תשרי וכו'.

כ' הרש"ש, הא דלא קאמר דניחוש שמוא מכר את העבד גופיה, דא"כ היה לו להיות בבית רבו שני. וז"ל הרשב"א, ה"ה דהומ"ל ואזל הרב זובין עבדא בין ניסן לתשרי ומפיק ליה גיטא דכתיב בניסן, אלא משום דנקט בגט אשה חשש לקוחות דנכסי, נקט הכא נמי הכין. וכ' ע"ז הגרע"א, נ"ל ביאור דבריו, הא דמספיק לזה שינויא דהש"ס דיאמרו אייתי ראייה, אף שהעבד מוחזק בעצמו וכו', היינו דאף אם לא נחזיר השטר שחרור ויהיה מונח בב"ד, מ"מ יהיה העבד מוחזק בעצמו ויהיה נאמן לגבי האדון השני שהוא משוחרר, אלא דל"ס"ד הוה מצי להקשות דכל זמן שלא נחזיר ויהיה הדבר בספק, יטריחו לקוחות לחזור אחר ראייה, אבל אם נחזיר יחשבו הלקוחות דמטא לידיה מזמן הכתוב בו כמו כל שחרור דעלמא ולא יחקרו [אצ"ל יחזרו] למצוא ראייה וכו', אבל לפי מה דמשינין דלקוחות אסקי אדעתיה לומר אייתי ראייה, אין כאן חשש, דאין הפרש בין חזרה ובין יהא מונח. [עיי"ש מש"כ עוד לתרץ קושית הרשב"א].

יט. הניחא למ"ד זכות הוא לעבד וכו' וכאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין ליה שפיר.

הגרע"א [בדו"ח גיטין י"ג, והו"ד בליקוט כאן] נסתפק, אם אמר לעבד טלי [גט] שחרור זה מע"ג קרקע, ד"ל דמהני, כיון דממילא השחרור למפרע משעת חתימה, ובההיא שעתא בודאי לא היה מעשה נתינה, אלא דבעינן דמטא לידיה [כדלעיל יג.], אפשר לומר דהענין מטא לידיה לא בעי כל דיני נתינת גיטין וקידושין, כיון דאין נתינה זו ענין שחרור, אלא דמכח מטא לידיה משוחרר למפרע, או דנימא דבעינן מטא לידיה בכל הדינים דנתינת שחרור, דאזי כיון דעכ"פ מדין תורה משוחרר מכאן ולהבא, תקנו חז"ל דיהיה שחרור למפרע.

יט. ברש"י ד"ה זכות הוא לעבד. שמתירו בקהל.

כ' בהגהות פור"י, צ"ע דהא בגיטין [יג.] משמע דהזכות הוא מה שיוצא לחירות, ואדרבה דר"מ ס"ל דחוב הוא שאוסרו בשפחה, וע"ז השיבו לו הרי מתירו בבת חורין א"כ אין זה חובה, אבל לומר דרבנן ס"ל איפכא דמה דמתירו בבת חורין ואוסרו בשפחה זה זכות, אינו סברא.

ט. בתוד"ה אי סימנין דאורייתא. ואי סימנין דרבנן וכו', וגט נמי דאיסור הוא לא מהדרין וכו'.

כ' בחכמת מנוח, דעת התוס' כמו שפירש"י [יח: בד"ה ודוקא] דסבר דהכא שייך איסור אשת איש דאורייתא. ואפשר לפרש דאין דעתם כדעת רש"י, דהתוס' סברי כיון דהבעל מודה, מדאורייתא מגורשת היא כבר, כיון דאמר גירשתין וגם היא אומרת כן, דלא מצינו בתורה שלא יהו נאמנות בזה, אלא דרבנן גזרו בכך שיהא הגט פסול אם אין בו סימן מובהק ושלא יהו נאמנות, ולזה קשיא לתוס', כיון דהכא מייירי מדרבנן, מאי נפק"מ אי סימנים דאורייתא או דרבנן, לכך פירשו דאי סימנין דאורייתא, בגט נמי מהדרין מכ"ש דאינו אלא מדרבנן, ואפ"ל בשאר גט ששייך בו איסור דאורייתא מהני, ואי סימנין דרבנן אין הטעם אלא משום דהפקר ב"ד הפקר, ולזה בדבר דאורייתא לא שייך למימר הכי, וכן נמי גבי גט דהכא אע"ג דמדרבנן הוא, לא שייך למימר ביה הפקר ב"ד הפקר כיון דאיסור הוא, דכיון שהם גזרו בו איסור, לא פלוג רבנן וכעין דאורייתא תקון.

יט. בתוד"ה אבל איניש. מפרש ר"ת דעם הארץ נמי אית ליה טביעות עינא וכו', משום דלא מהימן.

כ' המהר"ם ש"ף, לפ"ז קשה לי קצת הא דאמרינן [שבת קיד.]. [א"ר יוחנן] איזהו ת"ח שמחזירין לו אבידה בטביעות עין, המדקדק בחלוקה להפכו, [לובשה כשהיא הפוכה מקפיד עליו והופכו וכו' שלא יראו התפירות המגונות ואמרי החלוק. רש"י], ופירשו שם כיון שמדקדק כ"כ וכו'. [משמע דכיון שמדקדק יש לו טביעות עין גדול].

וז"ל הדרושה בחו"מ [סי' רס"ב ס"ק כ"א], אטו מפני שמקפיד על חלוקה ללבשו כדרכו יהיה לו בשביל כן טביעות עין בשאר מיילי טפי מסתם אדם, דאין לומר דכשמקפיד על חלוקה ניכר שהוא צדיק וירא אלקים ומסתמא אינו משנה, דמאי שנא חסידות זו דנקט משאר חסידות ומיילי

דפרישות ויראת ה'. וס"ל להפוסקים [שהשמיטו דין זה דר' יוחנן] דאדרבה ר' יוחנן מייירי בת"ח שידוע שמשנה אפ"ל בשאר מיילי זולת אלו הג' [במסכת ובפוריא ובאושפיזא, כדלקמן כג:], ובא לומר דאע"פ דאין מחזירין לו שאר אבידה בטביעות עין כיון שמשנה בדיבורו, אפ"ה כשמקפיד על חלוקה ללבשה כדרכה, הוה ת"ח לענין זה שמחזירין לו חלוקה הנאבד בטביעות עין, דכיון שמדקדק בו טובא והוא ג"כ ת"ח, כשאומר מכירו אני נאמן. [יעו"ש דסוגיא דלקמן פליגא ע"ז ולכן השמיטוהו הפוסקים].

יט. בתוד"ה אבל איניש. והאי דלא מהדרין ליה, משום דלא מהימן.

כ' הפנ"י, אין כוונתם דלא מהימן לגמרי וחשדינן ליה שמשקר בכונה, אלא שסובר מסתמא כיון שנאבד ממנו גט כזה, זה הוא שנמצא, ולא מהימן במה שאומר שמכירו בטביעות עינא, וכ"כ התוס' בהדיא לעיל בסמוך. [יח: בד"ה מעולם].

וז"ל ח"י הרטב"א החדשים, דאע"ג דטביעות עינא עדיפא מסימנא כדאיתא בפ' כל הבשר [צו.], מ"מ חיישינן לאיניש דעלמא דילמא משקר שאומר שמכירו בטביעות עינא ואינו מכירו, ולהכי לא מהדרין ליה אבדתא דעלמא, הלכך אע"ג דבאיסורין כל חד וחד נאמן על עצמו בטביעות עינא, ובזה כל אדם מותר באשתו בלילה כדאיתא התם, זהו בדבר שלו וברשותו, אבל במה שהוא בידינו, אין לנו להאמין אלא לצורבא מרבנן דוקא, הא אילו הבעל או האשה או השליח מצאה ומכירו בטביעות עינא ונטלו כשר.

ובחי' המיוחסים להריטב"א כ' וז"ל, דבשלמא גבי איסורא דנפשיה, דייק איניש וידע אם אשתו היא אם לאו, אבל לגבי דנהדר לא אמרינן דדייק, ובטביעות עינא לא נהדר ליה א"כ צורבא מרבנן דדייק טפי. עכ"ל. ועיין בר"ן בחולין שם שכ' [לבאר השו"ט דהתם], דמעיקרא הוה ס"ל לרבא דהא דמהדרין ליה לצורבא מרבנן בטביעות עינא, משום דצורבא מרבנן מידק דייק טפי, והוה טביעות עינא לגביה כסימן מובהק, ומסיק רבא דהא דלא מהדרין אבידתא בטביעות עינא [למאן דלא הוי צורבא מרבנן], לאו משום דלא הוי סימן מובהק, אלא דחיישינן לשקר, ובצורבא מרבנן דלא חיישינן דמשקר מהדרין.

יט. בתוד"ה וליחוש. אבל הכא שהבעל מודה שממנה נפל וכו'.

כ' הפנ"י, אף שהתוס' כ' לעיל [יח: בד"ה ואפילו] דהא דקתני יחזיר לאשה היינו שנותן לה עכשיו בתורת נתינה, היינו משום דלא מהימנין ליה במה שאמר שכבר גירשה, אבל מ"מ טענת הבעל ודאי היתה שממנה נפל, כפשטא דלישנא דהבעל מודה דאיירי בהכי, וא"כ עדיין יסברו הלקוחות שנתגרשה מיום הכתיבה כטענת שניהם. [וכ"כ המהר"ם ש"ף בקיצור].

יט. בתוד"ה אימת. בשאר גיטין לא אמרינן כן וכו', אבל זה שנפל איתרע.

כ"כ גם הרמב"ן, והקשה ע"ז וז"ל, ואיכא למידק דילמא מפקה ליה לגיטא בב"ד אחרינא דלא שמעי דנפל, ומגבו לה מזמן הגט ואין אומרים אייתי ראייה. [והמאירי הקשה שמוא תשכח הנפילה ותטרוף, ותירץ שטירפא של פירות אין מצוי שיאחרנה, שמוא לא תמצא ראייה עליהם כמה היו. אבל קושית הרמב"ן לכאו' לא יתורץ בזה]. ואיכא למימר כל מילתא דבי דינא קלא אית לה, והמוצא גט אשה ע"פ ב"ד מחזיר, הלכך שמעי לקוחות וטעני הכי. ומשמע נמי דאי לא טעני טענינן להו. א"נ כל מציאה יש לה קול וטעני הכי.

אבל בחי' הריטב"א החדשים מסיק בשם רבו וז"ל, אלא ודאי דהכא ה"פ, דבכל אשה הבאה לטרוף לקוחות אמרינן לה אייתי ראייה אימת מטא גיטא לידך, ומעיקרא הוה ס"ד דכי היכי דלענין בת אחותו או לענין להתירה להנשא, לא אמרינן לה דתייתי ראייה, דה"ה לענין לקוחות, ופרקינן דהא ליתא, אלא לעולם כשבאה לטרוף לקוחות צריכה ראייה. [וכן פירש"י בגיטין יז: בד"ה עד].

יט: הא בבריא.

לאחר, ושמע זה הנותן שאבדה ללוקח ובא ונתן סימן, והלוקח לא בא כיון שלא שמע שמצאה אדם וכו'.

וזה אינו, דא"כ לגט אפי' במקום ששיירות מצויות ואפי' הוחזקו כמה יוסף בן שמעון, כיון שזה בא ונותן בו סימנין מובהקין ולא אחר, ודאי מזה הוא. הלכך יש לפרש טעם אחר בדבר, דודאי כל אבידה כיון שאתה מכיר שזאת האבידה היא שלו וכל ימיו ראינוה אצלו ובא ונתן סימנין, אמאי לא נחזירנה אליו, וכן נמי שטר, כיון שנראה שמו בשטר כמאן שהוחזק באותו שטר כל ימיו דמי, ובגט היינו טעמא דלא מהדרין, דילמא של יוסף בן שמעון אחר הוא ששמו כשמו, אבל הכא אע"ג דחזינן שמא דההוא גברא באותו שובר, מ"מ איכא למיחש דילמא זבנה לאותה כתובה אע"ג שהשובר הוא שלו. וקמא נהיר טפי.

יט: בתוד"ה ברייתא. היינו דלא כאביי וכו', ואביי יתרין כדרב זביד דבסמוך.

וכ"כ הרמב"ן, והוסיף לבאר, דכיון דלא מטא שטרא לידה מידיא דאבוה לא קני, ובעידנא דמית ליה אבוה פקע שעבודיהו. ובח' הריטב"א החדשים הביא, דיש שפירש דאפי' לאביי אם חזר בו קודם שיגיע שטר לידו, שוב אין עדי בחתומיו זכין לו למפרע, [דכיון דאימלך, הו"ל כנמחל שעבודו, וכדאמר לעיל דכיון דנמחל שעבודו לא זכו ליה עדים כלל. חי' המיחוסים להריטב"א], והכא איכא למיחש דילמא הדר ביה מהאי קודם שיגיע שטר לידו. ואין זה כלום, דא"כ היכי אמרינן בפרקין לעיל [יג.] בהמוצא שטר דלאו אקנייתא אם הלוח מודה יחזיר לאביי, כל היכא דליכא למחיש לפרעון, ניוחש דילמא הדר ביה קודם שיגיע לידו, אלא ודאי דהא ליתא. וז"ל התוס' רי"ד, אי קשיא, לאביי דאמר עדי בחתומיו זכין לו, אי זכי בה, שפיר קא זכי בה, ומ"ט תני וכו' לא יחזיר. י"ל דאביי מוקי לה בלא עדי חתימה, דעדי מסירה כרת.

יט: בתוד"ה והא. ואור"ת דמתני' איירי שפירש שנותן לו גוף ופירי מהיום אם לא יחזור וכו'.

ובח' המיחוסים להריטב"א כ', ונ"ל דרבי יעקב ז"ל לא אמר א"כ כתוב בהדיא בשטר המתנה כמתנת שכ"מ, [ומשמע שא"צ לפרש התנאי אם לא אחזור וכו', אלא סגי במה שכתוב כמתנת שכ"מ, ודלא כתוס' והרא"ש דצריך להתנות להדיא], ובהא אפי' ר"ש [ר"ל רש"י] מודה, וליכא מידי בנייהו אלא פירושא דמתני', דמר מפרש לה במתנת בריא ממש, ומר מפרש לה במתנת בריא שהיא כמתנת שכ"מ.

ובח' הריטב"א החדשים הקשה לפי ר"ת, דסו"ס לא דמי למתנת שכ"מ, דהא אי הדר ביה מחיים לא קנה כלום ואפי' לאחר מיתה, ואי לא הדר ביה, הא קני מהיום גופא ופירי. ומיהו בזו י"ל דה"ק, איזוהי מתנת בריא שהיא כמתנת שכ"מ דלא קני קנין גמור ולא נחית לארעא אלא לאחר מיתה, כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה.

יט: בתוד"ה ובתר. תימה אמאי לא אמרינן נמי שנתנה האב תחילה במתנת שכ"מ וכו'.

כ' הרש"ש, לענ"ד ה"נ דכיון שכתב להאי, אע"ג דלא יהייה, מ"מ חזינן דהדר ביה מיהא מראשון ובטלה מתנתו, ובמאי יזכה לבתר הכי. וצ"ע בדבר זה. ועיין בפנ"י שהחליט הדבר, דודאי כתיבה זו שכתב לשני הוי חזרה ממתנת הראשון, וכיון שלא נתן השטר לשני, גם הוא לא זכה, אי משום דהדר ביה גם משני כמש"כ הרמב"ם [פ"ט מהל' זכיה ה"ד] והשו"ע [סי' ר"ג סכ"ה], אי משום דשמא לא גמר להקנתו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה [כמו שפי' רשב"ם בב"ב קלה: ד"ה הרי זו], ונפלו נכסי קמי יתמי.

כ. שמע מינה איתא לדשמואל וכו'.

כ' בח' הריטב"א החדשים, י"מ דהכא מיגו דאי בעי מחלה מציא למימר שהוא פרוע. והקשו בתוס' דלאו מיגו מעליא הוא, דאילו מחלה הוה מחייבא מדינא דגרמי לשלם לו כל מה שמפסידין במחילתה כשיבואו לגבות לאחר מיתת בעלה, וכדמוכח במס' כתובות [פו.], וכדכתיבנא

הקשה הנימוק"י בשם הר"ן, אמאי בבריא אם אמר תנו אין נותנין, הא הדין דאין כותבין לנוותן א"כ מקבל מתנה עמו ומסר ליה לידה, [אם לא שטרי הקנאה], ולאיקרי וכתב לא חיישינן. וכ' הגרע"א, ביאור הדברים [דלא תקשי קושית המהר"ם שי"ף, דהא לרב אסי אמרינן לעיל [יג.] דכיון דנפל איתרע ליה וחיישינן דילמא איקרי וכתב] תמצא בשיטמ"ק, דס"ל להר"ן כיון דנקט בכל הסוגיא דהקנאה בטעם דחיישינן לקנוניא, נשמע דס"ל דלא כרב אסי, ולא חיישינן לאיקרי וכתב.

והמציא הר"ן בזה חידוש דין דמתנה כותבין, דלא שכיח שיחזור ויתן לאחר. ולענ"ד יש לדון בזה טובא, דהא בברייתא קתני איזו היא מתנת בריא וכו' שנכתב מהיום ולאחר מיתה, והיינו אם לא אחזור, וא"כ מנלן דהפירוש דמתנה דעלמא אפי' אם אמר תנו אין נותנין, אימא בהיפוך, דבעלמא גם בלא אמר תנו נותנין, דלא חיישינן לנמלך כיון דא"כ [דאין כותבין], ורק מהיום אם לא אחזור דהדין דכותבין, בזה חיישינן לנמלך.

יט: אי במתנת שכיב מרע נמי יהבה ניהליה, לית בה פסידא, דבתרייתא זכי וכו'.

כ' הפנ"י, יש לתמוה דאדרבה כיון שאומר עתה ליתן לראשון, הרי חזר בו ממתנת שכ"מ שנתן לשני וחזר ונותנו לראשון, ומה"ט גופיה אית לן למימר דמשו"ה יחזיר כיון שזכה בה כדן. [ועיין ברמב"ן שכ' שהוא פירוש מועתק מן הגאון מר יהודאי, ואינו נכון בעינינו מהאי טעמא שכ' הפנ"י].

וז"ל חי' הריטב"א החדשים, אי במתנת בריא יהבה ניהליה לית ליה פסידא, דכי נפקי תרתי בתרייתא זכי, פי' בתרייתא בזמן הכתיבה, דהיינו מתנתו של שני, ואי במתנת שכ"מ יהבה ניהליה לאותו שני, לית ליה פסידא, פירוש לא עבדינן ליה פסידא שלא כדן, דמאי דמפסיד כדן הוא, דבתרייתא זכיא ליה, כלומר כי זו הראשונה נעשית אחרונה בנתניה ואי זכיא.

יט: אימר להו דאבא יהבה ליה להאי וכו' דהוא זכי וניפלוג בהדיה.

כ' בח' הריטב"א החדשים, פי' דוקא לגביה ברא איכא למימר האי לישנא, דכיון דאבוה הוא דיהיב להאי, אם איתא דאיהו יהיב לאיניש אחרינא, ההוא עבד ליה נייח נפשיה ובדידיה הוה ניחא ליה טפי, אלמלא דפליג בהדי האי, אבל לעיל דאוקימנא באבא ליכא למימר הכי, אלא כיון דאיהו יהיב נמי להאי ועבד ליה נייח נפשיה מעיקרא, אע"ג דהדר יהבה לאחרינא מפני קטטה שהיה לו עם זה, כשנסתלק כעסו חזר אהבתו הראשונה ורוצה לעמוד במתנתו כי זכר ברית ראשון. וכ"כ בתור"פ. ובחכמת מנוח כ', דלעיל בנותן עצמו אין סברא לומר דאחר שכבר נתנו במתנה שתי פעמים שעכשיו יהיה להוט אחר דמיו שלא כדן, אלא על כרחך משום דהראשון ניחא ליה עכשיו. [ויעו"ש שצידד דלרב זביד באמת דוקא בבריה חיישינן, משום קנוניא דלפלוג בהדיה, אבל ביה דלא חיישינן לקנוניא וכו"ל יחזיר, דלא חייש דילמא קאמר ליתן לזה שלא כדן משום דניחא ליה השתא טפי במתנתו, דאין אדם חוטא ולא לו].

יט: וליחוש דילמא כתבה ליתן בניסן וכו' ואזלה זבנתה לכתובה וכו'.

הקשה בח' המיחוסים להריטב"א, א"כ דחיישינן לזביני, היכי מהדרין אבידה בסימנין, ניוחש דילמא זבנה לאיניש אחרינא ונפל מיניה, ואזל איהו ויהיב סימנא בהו, דהא ידעה מעיקרא, וכן נמי שטר חוב דמהדרין בסימן של תכריך שטרות [לקמן כ.]. ויש לתרץ, דכל אבידה היינו טעמא דמהדרין בסימנין, משום דכיון דחזינן דאתי האי ויהיב בה סימנא ולא אחר, שמעת מינה דלא זבנה לאחר ומזה הוא שנפל עכשיו, דא"כ שמכרה לאחר, אמאי לא בא לוקח, וכי תימא לא שמע, איהו דאפסיד אנפשיה, ואנן לית לן למימר אלא מאי דחזינן, כיון שנראה שלא בא אחר ליתן בה סימן מובהק או סימן הראוי לו להחזירה אלא זה, נחזירנה אליו, אבל אם לא הכריזה, לא מהדרין בסימנין, שמא מכרה

התם בהדיא, [ודלא כתוס' דידן [בד"ה ש"מ] דאין צריכה לשלם אלא דמי שנתנו במכירתה], ואילו השתא דאמרה פרוע הוא, אינה חייבת לשלם אלא כפי הסך שקבלה, וכמוכר דבר שאינו שלו, ואולי נתנתו במתנה סתם שאין בה אחריות ולא מחייב לשלם כלום.

והנכון דהכא לאו משום מיגו הוא דמהימנא, אלא שהדין כן, דכי היכי דיכולה למחול, יכולה היא לומר עליו שהוא פרוע, דהא לפירוש הרמב"ם ז"ל שפירש טעמו של שמואל משום דמחילת שטר דאורייתא ומכירתו דרבנן, ה"נ הודאתה הודאה גמורה דבר תורה, ולפירוש ר"ת ז"ל שפירש טעמא משום דמלוה יש לו שני שעבודים על הלוה, שעבוד הגוף ושעבוד נכסים, ולכך כשחזר ומחל שעבוד הלוה נמחלו הנכסים, דנכסוהי דאיניש ערבין ביה, והמוחל ללוה נפטר הערב, ה"נ איתיה להאי טעמא, דכיון שהודה המלוה שהוא פרוע, נפטר הלוה מאליו וזו היא מחילתו, ומיד נפטרו הנכסים, ומיהו לענין תשלומים א"א לחייבה אלא מדין מוכר ונותן דבר שאינו שלו. וכן פי' אדונינו הרמב"ם ז"ל. [ועיין במהרש"ל שכ' דלתוס' והרא"ש טעמא משום דבידה למחול, ולרש"י משום שכבר מחלה בשובר]. [וקצ"ע בל' רש"י בד"ה לשתי כתובות, ועיין מהר"ם ש"ף].

ובחי' המיוחסים להריטב"א כ', די"מ דכיון שיכולה למחול, כל לגבי בעלה ודאי מחלה, והלכך אותם הלקוחות לא היו קונים הכתובה, כי לא תמצא שום אדם שיקנה כתובת אשה בטובת הנאה, הלכך ליכא למיחש להכי. ונכון הוא, והכי איתא בפ' החובל [פט.]. בהדיא [דכל לגבי בעלה ודאי מחלה]. ויש להשיב עליו ולומר, דהתם הוא דאנן לא מוכרחינן לה למכור כתובתה בשביל החבלה, דאפסודי להו [ללקוחות] זביני בידיה לא מפסדינן, כיון דלגבי בעל ודאי מחלה כדאיתא התם, אבל הכא ודאי בשובר זה שנפל אית לן למיחש דילמא מכרה, דכיון דנפל איתרע ליה וחיישינן.

כ. הכא במאי עסקינן בששטר כתובה יוצא מתחת ידה.

כ' בחי' המיוחסים להריטב"א, וכי תימא ניחוש לדילמא אקנייה אגב קרקע ואיתא לכתובתה בידה, [ונקנה שטר ללוקח בכל מקום שהוא, כדאיתא בפ' הספינה [עז.]. חי' הריטב"א [החדשים].] הא לא קשיא, דלקוחות לא סמכי דעתיהו א"א"כ שטר הכתובה בידם, סברי דילמא יפרענה הבעל ויקרע שטר הכתובה, ומצי אמר [אצ"ל אמרי, ור"ל האשה והבעל] פרעני הבעל ואני פרעתי, הלכך לא סמכא דעתיהו אפי' בהקנאה אגב קרקע א"א"כ הכתובה בידם, וכי ליתא בידם אלא ביד האשה, ליכא למיחש לדילמא זבנה. ורבינו האי ז"ל כתב משום האי קושיא, דכי אמרינן וקנה שטר בכל מקום שהוא, דיקא שטר מכירת הקרקע עצמו, אבל שטר אחר אינו נקנה אגב קרקע.

ובחי' הריטב"א החדשים תי' כתירוץ קמא, וכ' דעוד י"ל, דכיון ששטר יוצא מתחת ידה הרי היא נאמנת עליו שהוא פרוע בלא טעם מחילה, כי ההיא עובדא דפ' זה בורר [לא.]. דההיא איתתא דנפקא שטרא מתותי ידה בבי דינא דר"נ ואמרה ידענא ביה דפריע הוא והימנה ר"נ. [במיגו דאי בעיא קלתיה].

כ. ועוד שובר בזמנו טריף, אביי לטעמיה וכו'.

כ' בחי' בריטב"א החדשים, פירוש ומיירי בשהשובר הזה כעין שטר מקנה, שאומר לו חוב פלוני מחול לך בשטר זה, אבל בשוברים שלנו, שהוא מוחל או מודה לו, ואין השטר אלא לראיה בעלמא, אפי' רבא מודה שמשעה שמחל והודה נפטר הלה.

כ. בתוד"ה ש"מ. ועוד י"ל דלא תקנו מעמד שלשתן וכו'.

כ' בחכמת מנוח, אפשר דהטעם לפי שמעמד שלשתן הוא תקנת חכמים משום תקנת התגרין, ולזה לא תקנו אלא במילתא דשכיחא טפי, כגון בדבר שראוי לגבות מיד, אבל בכתובה דאינו חייב עתה וכו', דלא מילתא דשכיחא הוא, לא תקנו. וז"ל תור"פ [במקצת ספרים], וי"ל דלזה אין לחוש, כיון שלא ניתנה כתובה לגבות מחיים, אינו קונה במעמד שלשתן, דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, והכתובה אינה בעין.

כ. בתוד"ה שובר. ושמא גם גבי איסור זכין לו משעת חתימה, אע"פ דלא שייך טעמא דפרישית.

כ' המהר"ם ש"ף, צריך לחלק למה לא שייך, דהא ג"כ י"ל שהאדון יכתוב שחרור שאם יזנה עם אשתו או בתו שלא יהיה נפסלת. [א"ה, מש"כ עם אשתו, לכא' צ"ב, מאי מהני שחרורו, הא אשת איש היא, [ובחד צד קיל איסור אשת איש דידה כשהוא עבד יותר מלאחר שנשתחרר, דהא קי"ל [בבמות מה:]: דעבד הבא על בת ישראל אפי' היא אשת איש, אין הולד ממזר]. ובין כך ובין כך היא נפסלת. ואולי ט"ס וצ"ל אחותו].

כ. בתוד"ה שובר. ויש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה.

בגילויני הש"ס למהר"י ענגיל הביא בשם שו"ת גאוני בתראי [סי' מ"ח] וז"ל, הענין כאן כהך דהרי"ף שלהי פסחים, דנשבע שלא לאכול מצה בלילי פסח אין שבועה חלה, ואם נשבע על כל השנה חלה גם על ליל פסח בכלל, וכזה כאן, כיון דתקנה כללית היא גם שלא במקום איסור, לכן לא פלוג רבנן ואיתה לתקנה גם במקום איסור, אבל שיעקרו חכמים דבר תורה לבד בלי כולל וכו', לזה אין להם כח גם לתוס' כאן. [א"ה, לכא' כוונתו משום דהוי עקירה בקום ועשה].

כ. שטרי חליצה ומיאונין.

כ' בקוב"ש בב"ב [אות תע"א] מה דכותבין שטרי חליצה קשה למש"כ בהגהות מרדכי שלהי קידושין [סי' תקס"ט] בשם הר"ר אביגדור כהן צדק, דלא מהני שטר ראייה בקידושין, דהוי מפי כתבם, ואין טעם לחלק בין שטר ראייה של קידושין לשטר חליצה. וצ"ל לשיטה זו דשטר חליצה נכתב ע"י ב"ד, ובמעשה ב"ד לא שייך מפי כתבם, וכן מבואר מל' המשנה ספ"ק דב"מ, מצא שטרי חליצה וכו' וכל מעשה ב"ד, וכן הוא שם בשיטמ"ק בשם רבינו יהונתן, אבל ל' הרשב"ם כאן [ב"ב קלח: בד"ה לפיכך], כותבין עדים גט של חליצה ומיאון. ורש"י בב"מ כ' בשטרי מיאונין דנכתב ע"י ב"ד.

כ. תכריך של שטרות או אגודה של שטרות הרי זה יחזיר.

כ' בתור"פ, וא"ת והא אמרינן לעיל [יב: ג.]. לא יחזיר, למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. וי"ל שמצא השטרות מוטלין באשפה [ול' הגה"א ברחוב], וא"כ איכא ריעותא ומוכיח מדתני [אצ"ל מדהני] מצאן באשפה פסול, דהא לא הרגיש לשומרה, אבל הכא מיירי שמצאו בחפיסה או בתכריך או באגודה, דמוכח מילתא דטוב היה וכשר כיון שנתכוון לשומרו יפה. וז"ל תוס' הרא"ש, דהתם חשיב ריעותא מה שהוא מוטל באשפה ומוכיח עליו שמחמת פסולו זרקו, אבל הכא שהוא בחפיסה או בתכריך, ניכר שדרך נפילה נפלו שם, שהדבר מוכיח שהיה מתכוון לשומרו. ועוד, דהתם יש להסתפק אם מיד הלוה נפל או מיד המלוה, אבל הכא מחזיר למי שנותן סימן על חפיסה ודלוסקמא ותכריך. ובפסקיו [סי' נ"א] כ' וז"ל, הרי זה יחזיר למי שנותן סימן, ולא איתרע בנפילה זו, כיון שע"י הסימן מתברר אי ממלוה נפל אי מלנה נפל. וביאר הפנ"י, שלא נזהר בשמירתו כ"כ, כיון שאם ימצאנו אחר יחזירנו ע"י הסימן. [ויעו"ש שהשוה טעמיהם והביאם בחדא מחתא. ולכא' טעמים חלוקים הם].

כ. רשב"ג אומר אחד הלוה משלשה וכו'.

פי' ר"ח [לקמן כ:]: כגון וכו' ונמצאו עכשיו שלשתן קשורין, וכן ג' שלוו מאחד ונמצאו שלשתן קשורין. וכן משמע לפו"ר מל' הרמב"ם [פי"ח מהל' גולה ואבידה ה"ג וה"ד] דקאי אכרוכים או אגודים שכ' לעיל מינה. אבל מל' רש"י שכ' [בד"ה ללוה] מי קבצם למקום אחד, משמע לכא' דאפי' באינן קשורין מיירי. וכן משמע ל' השו"ע [סי' ס"ה סי"א] מצא ג' שטרות יחד וכו'. וז"ל המאירי, ורשב"ג בא אח"כ לחדש דין אחר, והוא שאפי' לא מצאם כרוכין ואגודים אלא שמצאן כאחת וראה ממי הם, ואין כאן צורך לסימן אלא לחשש פרעון וקנוניא, או שמצאן כרוכין ואגודים ואחד נתן סימן המנין ולא נתן סימן הכריכה והאגודה, יש צדדין שיחזיר פעמים ללוה פעמים למלוה, כיצד וכו'.

כ. רשב"ג אומר אחד הלוה משלשה יחזיר ללוה וכו'.

כ' בתוס' ר"ד, י"ל דבהא פליגי, דת"ק סבר דוקא ע"י סימן תכריץ ואגודה מהדרין, אבל אי יהיב [אצ"ל לא יהיב] סימנא לא סמכין אמוכחא מילתא, וכי יהיב סימנא יהיבין בין למלוה בין ללוה, ורשב"ג סבר אע"ג דלא יהיב סימנא, אם מצא שלשה של לווה שלוה משלשה יחזיר ללוה, דמוכחא מלתא דמיניה נפלו וכו', ובלא שיתן סימן נחזירם לו, ושלשה שלוו מאחד יחזיר למלוה, דמוכחא מילתא דמיניה נפול וכו' ובלא שום סימן נחזירם לו.

כ. מצא שטר בין שטרותיו ואינו יודע מה טיבו, יהא מונח עד שיבא אליהו.

כ' הרשב"א, ומסתברא דאפי' שניהם מודים לא יחזיר למלוה משום דאיכא למיחש לקנוניא, ומתנ' מילתא פסיקתא קתני, אגרות שום ואגרות מזון לעולם יחזיר, מצא שטר בין שטרותיו לעולם לא יחזיר, דללוה נמי לא יחזיר אלא קרוע, דילמא חוזר ונותנו למלוה ועושה עמו קנוניא. והוצרכתי לכתוב כן, מפני שראיתי למקצת מן החכמים שנסתפקו בדבר זה. והרא"ש [סי' נ"ב] הביא דבריו וכו' ע"ז, ולא מסתברא לי, דלא חיישינן לקנוניא ולשמא כתב ללוות בניסן ולא לווה עד תשרי, אלא בשטר דאיתרע בפילה, דא"ל [דאיכא למימון] משום דהוה ביה ריעותא לא נזהר בשמירתו, אבל שטר המופקד דלא אתיליד ביה ריעותא, אלא שאין הנפקד זכור מכח מי בא לידו, אם שניהם מודים יעשה כמאמרם.

וז"ל חי' הריטב"א החדשים, הא דתנן מצא שטר וכו' יהא מונח עד שיבא אליהו, אפי' בשטרי אקנייתא הוא, ולא מיבעיא בשטרי חובות דבני פרעון נינהו, אלא אפי' בשטרי מכר ומתנה וכו' ב, ולא אמרינן משעת קנין זכה, דכיון שהונחו ביד אחרים, ידים מוכיחות יש כאן שעל פי תנאי נטל קנין, וכן אתה אומר במי שנטל קנין סתם ואמר לעדים תנו לו את השטר, שזה כמו שהתנה שלא יזכה חבירו עד שיגיע לידו. וכן פי' מורינו. הלכך שטר קנין שנמצא ברשותו, אין עושי בו מעשה כלל אלא יהא מונח עד שיבא אליהו.

כ. שטרי טענתא.

שהיו כותבין הטענות כדי שלא יוכלו לחזור בהן, דקודם שנכתב יכולין לחזור מפטור לפטור, כגון שאם אמר תחילה לא לוייתי חוזר ואומר פרעתי, אבל משנכתבו טענותיהן אינן רשאין לחזור, דכיון שלא חזרו בהן עד שנכתבו, ודאי בדוקא הם טוענים. עכ"ל הנימוק"י.

כ. זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד.

כ' הרשב"א, וא"ת פשיטא ולמה לא יחזיר, ומאי נפק"מ, כבר נשמר רש"י ז"ל מזה ופירש שלא יוכלו לחזור בהן. ולפירושו (ש)אם לא כתבו שטרי בירורין, אע"פ שקיבלו עליהם לדון לפניהם, כל אחד יכול לחזור בו, והיינו טעמא דכותבין, דאי לא למה כותבין, [הרי אין לחוש לשמא ישתכח הדבר ויאמר לא ביררתיו. ל' הרמב"ן], וזה ששינינו [ב"ב קסז]: שטרי בירורין שלא מדעת שניהם, ואם איתא דיכולין לחזור בהן [אפי' לאחר שכתבו], אף אנו כותבין שלא מדעתם כיון שקיבלום בפנינו, דמאי נפק"מ, אם חזרו בהם ולא רצו לקבל הרשות בידם, ואין כתיבתנו גורמת שום חיוב לאחד מהן. [וז"ל הרמב"ן], ועד שלא כתבו יכולין לחזור בהן וכו', ועוד ששינינו אין כותבין שטרי בירורין אלא מדעת שניהם, ואם אינם יכולים לחזור בהם [אף קודם שכתבו], למה אין כותבין, אלא שיכולים לחזור בהם עד שיכתוב, ומשנכתב אין יכולין לחזור בהם].

והרי"ף ז"ל כ' בתשובה דמי שבירר לו דיין לדון לו, יכול לחזור בו עד שיגמר הדין. ואפשר דזה בשלא כתבו שטרי בירורין, הא כתבו מדעת שניהם אין יכולין לחזור בהם. ויש מי שאומר דמשטענו בפניהם אין יכולין לחזור בהם ואע"פ שלא כתבו, וכן משמע בירושלמי וכו'. עכ"ל הרשב"א. ובחי' המימוסין להריטב"א מבואר דבקיבל עליו מי שכשר לדון, מיד כשכתבו אין יכול לחזור בו, אבל אם קיבל עליו קרוב או פסול, יכול לחזור בו עד שיגמר הדין.

כ. א"ל תרדא שטרי חליצה ומיאונין תנן.

כ' הפנ"י, נראה דרב עמרם סבר דבחליצה ומיאונין נמי לא חיישינן, כיון דאפי' בממון דאין הולכין אחר הרוב לא חיישינן, כ"ש לענין שאר איסורים דקילי מממון לענין שהולכין אחר הרוב, ה"נ לא חיישינן לשני שוירי, כקושית התוס' [בד"ה איסורא], ודוקא לענין גיטין סובר רב עמרם דמחמירין משום חומר אשת איש, כמו שהחמירו לענין מים שאין להם סוף, כתירוץ התוס' וכו'. ורבה סובר דאין לחלק בין גיטין לחליצה ומיאונין לענין חששא דשני שוירי.

ועיין בהגהות פור"י שהקשה על תירוץ התוס', א"כ מאי קאמר ליה רבה חליצה ומיאונין תנן, ותירץ דפשיטותא הוא מדתנן כל מעשה ב"ד וכו', אלא דמביא ראיה דמתנ' איירי גם באיסורא, כדקתני שטרי חליצה ומיאונין, וא"כ כי קתני אח"כ כל מעשה ב"ד, גם גט בכלל. [ועיין ל' פיר"ח שכ', איסורא מאיסורא פשטינן].

כ. מר אמר משום לתאי ידיה פקע וכו'.

פי' המהרש"א בח"א, דלא היה כל אחד משתבח דמשום זכותו וחשיבותו נעשה כך שפקע ארזא, אלא משום לתאי דהיינו מזלי הוא גדול יותר ממזלו. [וכדפירש"י בד"ה מר אמר]. וז"ל הבן יהודע, נראה דכל אחד ואחד תלה הדבר בעצמו, כדי שיתודה על אשר היה הוא סיבה לזאת, ולעשות תשובה ותיקון לכך.

כ. תכריך כל חד וחד בראשה דחבריה, אגודה דרמו אהדדי וכוכות.

כ' הנימוק"י, נ"ל דלאו דכריכי חד בריש חבריה ודרמו אהדדי הוא דהוי סימן דוקא ולא בכרך אחד, אלא דנקטי הני דשכיחי להו, ועוד שכרך זו יותר בטוח שלא יתפרדו אחת מחברתה, וה"ה כרך אחד [אצ"ל אחר] דהוי סימן אם בטוח ג"כ שלא יתפרדו, אבל אם בקל יכול להתפרד, הו"ל כמעט מפורזין או משלחפי שלחופי, דאמרינן לקמן בפ' שני [כה]. דהרי הם של מוצאן משום דנתייאשו הבעלים, לפי שסברו שלא מצאם איש אחד יחד, והלכך אין לו בהם סימן.

כ. מאי איריא תלתא אפי' תרין נמי אלא וכו' שטרי מכריז.

ופירש"י הלכך דוקא תלתא, אבל תרי מידע ידיע דמיעוט שטרות שתיים. וכ' בחי' המימוסין להריטב"א, והאי דלא מכריז [שטר כדריבנא דאמר] טבעא [מכריז], משום דדילמא יתייאש בעל אבדה שאבד שנים כששומע דאין מכריזין אלא אחד, ואומר בלבו שמא לא מצא אלא אחד מהן, או שמא אין זה מאותו שאבדתי אני.

כ. אלא כדאמר רבינא טבעא מכריז, הכא נמי שטרא מכריז.

ופירש"י וזה צריך שיאמר כך וכך היו וכרוכין היו. וכו' ע"ז בתוס' הרא"ש, וקשה דמשמע הכא דבעינן כריכה עם המנין, ולקמן אמרינן בפ"ב [כג:]: ומדמשקל הוי סימן, מדה ומנין נמי הוי סימן, אלמא דמנין לחודיה הוי סימן. ושמא כל אחד מהסימנין שיאמר או כריכה או מנין יחזירו לו, ולהכי נקט תרווייהו, ודוחק הוא וכו'. ונראה דכריכה לאו לסימנא נקטיה, אלא שע"י הכריכה הוא יכול ליתן סימן במנין, דלא נפלו במקום אחד אם לא שהיו כרוכין וכו'. [וכ"כ בקיצור גם בפסקיו סי' נ"ב]. והמהרש"ל הביא דברי רש"י והרא"ש, וכו' וז"ל, ואני אומר דדוקא הכא הוא דבעינן תרווייהו, דאפי' יהיב חד סימנא [ו]לא כוון באידך סימנא לא מהני, דודאי מאיש אחר נפל, שהרי לא ידע במנין או בכריכתו, אבל אי לא הוי שם אלא חד סימן, או כריכות בלא מנין או מנין בלא כריכות, כל חדא וחדא מהני.

וז"ל המאירי [במתני'], בא אחד ונתן סימן המנין, אע"פ שבדברים אחרים מחזירין בכך, וכך בשטרות שאין בהם חשש פרעון או קנוניא, שהמנין סימן מובהק הוא, מ"מ בשטרות שיש בהם חשש מיהא אין מחזירין, שאין הסימן יותר מחייב מודה, שאף אנו מודים שלו היו אלא שנפרעו וכו', ומתוך שיש כאן חשש פרעון וקנוניא הוא צריך ליתן עוד סימן הכריכה וכו', ובזה פרחת חששת פרעון וקנוניא, שאילו הגיעו ליד הלווה, אין ספק שנשתנה סימן זה בידו, ומ"מ לענין החזרה הכרך והאגודה אינו סימן כלל, ואף אין אנו צריכין לו, שהמנין סימן הוא, ובכל

שאלו היה חייב מודה אנו מחזירין, אף במנין מחזירין, אבל מה שאלו היה חייב מודה אין מחזירין מחשש קנוניא, אין סימן מועיל יותר מחייב מודה, וצריך שיתברר לנו שלא הגיעו ליד לוח, והוא סימן הכרך והאגודה.

כ: ברש"י ד"ה בין שטרותיו שמקום השטר מוכיח על השובר וכו' כך שמעתי, ולי נראה שנמצא השובר בין השטרות קרועין וכו'.

וז"ל חי' הריטב"א החדשים, פירש"י שנמצא שט"ח בין שטרות קרועין, ואפ"ה אלמלא הסימפון הרי השטר קיים, אבל השתא דאיכא תרתין, הרי השטר בחזקת פרוע וסמפון כשר הוא. והקשו בתוס', דכיון דהשתא ולקמן בדרב ספרא בשובר איירינן, הול"ל בהדיא בשנמצא השט"ח, דאילו האי לישראל דנקט שנמצאה שובר משמע. ופירשו שנמצא השובר בין שטרות קרועים, דודאי החוב פרוע הוא ואין במלוה צריך לו, שאלו לא היה החוב פרוע אלא שהקדימו לכתוב משום דילמא אתי לוח בין השמשות, היה מניחו במקום המשתמר שלא יטלנו שום אדם וגם שיהיה מזומן לו לעת הצורך, וה"ה אם נמצא שטר החוב בין שטרות קרועים, דמפסיל בחזקה זו לבדה.

כ: בתוד"ה איסורא. דהא אין אנו הולכין בממון אחר הרוב וכו'.

כ' הפנ"י, לכאורה נראה שאין דבריהם מוכרחין, דהא דלא אזלינן בממון אחר הרוב, היינו משום דחזקת ממון אלים טובא, דקיי"ל זה כל גדול בדין הממע"ה, משא"כ הכא בשמעתינן דלא שייך חזקת ממון כלל בהאי דכל מעשה ב"ד, דמי שמצאו לא מיקרי מוחזק ואין לו בו שום זכות, ומחייב תיתי ניוחש ליוסף בן שמעון אחר, משא"כ לענין איסורא דגט אשה אכתי מצינין למימר שפיר דחיישינן לשני שוריי כיון דאיכא חזקת איסור אשת איש.

והגרע"א כ' על דברי התוס' וז"ל, לא ידעתי, הא מזה מוכח רק דחזקת ממון אלים, אבל בשטר הנמצא דאין אדם מוחזק בו, [דאף דבמה דמחזירין השטר מוציאין מהלקוחות, מ"מ עתה דנין רק על שטר שנמצא שאין אדם מוחזק בו. לשונו לעיל מינה], י"ל דממונא קיל מאיסורא. [יעו"ש עוד].

כא. אין עליו עדים ויוצא מתחת יד שלישי וכו' כשר.

כ' הרשב"א, י"מ כשהשטר והשובר שניהם יוצאים מתחת יד שלישי. ואינו מחזור בעיני, דאם איתא, מאי [איריא] מחמת שובר, תיפוק ליה משום נאמנותו של שלישי שהשטר בידו, וכעובדא [דסבתא] [דאתתא] דבשלהי זה בורר [לא], וכדדייק לה רבא התם מהא דסמפון היוצא מתחת יד השלישי, אלא שובר בלבד, ועדים חתומים ויכול להתקיים אלא שאין עדי קיום חתומים בו. והוא הנכון. ובחי' הריטב"א החדשים מסיים להאי פירושא וז"ל, ואע"פ שהחזקת בב"ד דלא מצי למילייה, והיינו דאצטרך טעמא דהא הימניה, דכיון שהפקידו אצלו בלא עדים ושטר, כבר האמינו עליו כשנים ולפיכך בלא שום מיגו נאמן, ואפי"ה הוא קרוב הימניה ניהליה, כאותה ששנינו נאמן עלי אבא.

כא. או שיוצא לאחר חיתום שטרות כשר.

כ' בחי' הריטב"א החדשים, ואפי"ה כתוב בכתב ידי לוח בלא שום עדים כלל, ואפי"ה יש בשטר החוב נאמנות, והא מטעמא דמפרש ואזיל, דאי לאו דפריע לא הוה שביק למיכתב הכי בשטריה. ואפ"ה אם נמצא גרר או חתך אחר חיתום העדים, שורת הדין דלא מרעינן שטרא כלל, ומאן דאמר דפרעון הוה כתיב ביה, עליו להביא ראיה.

כא. אלו מציאות שלו.

כ' בחי' הריטב"א החדשים, מדקתני אלו מציאות שלו ולא קתני אלו מציאות שאינו חייב להכריז, שמעינן שאפי"ה הביא הלה עדים שנפל ממנו אין נותנין לו, דכיון דדבר שאין בו סימן הוא, איאוש מייאש מסתמא ונעשה הפקר.

וכ' בתוס' רי"ד, אע"ג דלגבי גזילה פליגי ביאוש כדי אי קני אי לא קני [ב"ק סו.], התם משום דאתא לידיה דאיסורא אבל הכא דבהיתרא אתא לידיה, ביאוש כדי קני, דילפינן [לקמן כז.]. מ"שמלה" שיש לה תובעין, דמכי מייאש תו לא תבעו. וכמבואר בב"ק שם החילוק בין גזילה לאבידה. ועיי"ש ברש"י [ד"ה מוצא] שפי' דיאוש באבידה יליף מההיא דאבידה ששטפה נהר דלקמן כב:].

כא. מצא פירות מפוזרין.

הקשה בחי' המיוחסים להריטב"א, ולהוי מנין סימן, וכן נמי במעות מפוזרות, כדאמר גבי מחרוזת של דגים. הא לא קשיא, דבדגים הוא יודע כמה דגים במחרוזת, ואית בהו מנין, משא"כ בפירות ובמעות, שאין אדם יודע כמה פירות הוא טוען וכמה מעות הוא נושא. א"נ כיון דס"ד השתא דדרך נפילה הוא, לא ידע מניינה.

כא. ואי דרך הינוח אפי' בציר מהכי נמי לא.

ופירש"י עתיד לחזור וליטלן. וז"ל המאירי, אם דרך הנחה הם, אפי' מועט שבמועט חייב להכריז, ואע"פ שאין בהם סימן, שהרי מ"מ יש כאן סימן מקום וכו', ולדעת זה מה שאמרו בכאן אי דרך הנחה אפי' בציר לא, פירוש אינן שלו וחייב להכריז. וגדולי המחברים [רמב"ם פ"ט מהל' גזלה ואבדה ה"ח] כתבו שדרך הנחה לא יגע בהם כלל, [וכ"כ בהגה"א בשם או"ז], ומה שאמרו בכאן אי דרך הנחה אפי' בציר נמי לא, פירושו לדעת זה שהרי אינו רשאי ליגע בהם וכו'. ומ"מ לא יראה כן כמו שיתבאר למטה וכו', שלא אמרו דרך הנחה לא יגע בהם אלא במקום המשתמר קצת שאפשר שתשתמר ולא יגע בה מוצאו, והיא היתה כוונת המניח, אבל מקום שמן הסתם נתטל ע"י עובר ושב, לא נאמר עליה לא יגע בהן, שיש לנו לומר שהנוחה ונשתכחה.

כא. קב שומשמן בארבע אמות מהו וכו', רב תמרי בארבע אמות מהו.

כ' הרשב"א, תמיהא לי כל הני למה לי, הא עיקר בעיא לכולהו אינו אלא אי טעמא משום דנפיש טרחיה או משום דלא חשיב, ואי פשטת חדא מינייהו איפשיטו להו כולהו, וכרוכלא ליבעי וליזיל. וי"ל דלאו כולהו בחד בי מדרשא אתמרון, אלא כל חד וחד בעי חדא מינייהו בי מדרשיה, ואתא רב אשי וסדריה כולהו הכא, והרבה כיו"ב בגמ'. וא"נ אפשר דאיכא קצת טעמא [בחדא] דליכא באידך, ואפי' תמצא לומר דטעמא משום דלא חשיבי וקב שומשומי חשיבי, אפ"ה כיון דאיכא טירחא יתירה אפקורי מפקר להו, או דילמא כולה מילתא בחשיבותא תליא, וכיון דחשיבי אע"ג דאיכא טירחא יתירה לא מפקר להו, וקב תמרי ורימוני אע"ג דלא חשיבי, כיון דליכא טירחא אלא מעט לא מפקר להו, או דילמא כולה בחשיבותא תליא, וכיון דלא חשיבי, אפי' ליכא אלא טירחא זוטרת מפקר להו.

כא: רבא אמר הוי יאוש, דלכי ידע דנפל מיניה מייאש וכו', מהשתא הוי יאוש.

כ' בחי' המיוחסים להריטב"א, קשיא לך, מ"מ כי אתא לידיה באיסורא אתא לידיה, דהא לא ידע דמייאש, וקודם יאוש אתא לידיה, והוי כדבר שיש בו סימן ולסוף שמעיניה דמייאש. ואית דמדחקי דה"ק רבא, כיון דלכי ידע מייאש, מהשתא אמרי רבנן דהוי יאוש, דרבנן ידעי דא"א דכי ידע לא מייאש, דודאי מייאש כיון שאין בו סימן, ומהשתא אוקמוהו רבנן כהפקר, משא"כ בדבר שיש בו סימן, אע"פ שבסוף שמעיניה דמייאש, מ"מ לא ידעי רבנן דליאש מיניה לבסוף דליפקריה השתא, שאפשר דלא מייאש מינה כי ידע דאית בה סימן. [יעו"ש מה שהקשה לפ"ז, דא"כ ההיא דתורם שלא מדעת דלקמן [כב.]. תקשי נמי לרבא].

כ' בחי' הריטב"א החדשים, רבא אמר הוי יאוש וכו', פי' ואפי' לא נתייאש לבסוף כלל, דכיון דלית בה סימן, כאבודה ממנו ומכל אדם דמי. [וצ"ב].

כא: ת"ש המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכו'.

כ' בחי' הריטב"א החדשים, ק"ל טובא, דהא היא בדבר שיש בו סימן היא, [בצורין, כדאוקמינן לקמן [כד]. הרשב"א], דלא הוי יאוש ואפי' לרבא כדאיתא לעיל, ועוד דהא רבנן פליגי עליה לקמן [כד]. וסבירא להו דחייב להכריז, ואדמותיב מדר' שמעון [בן אלעזר דמוקים התם להך ברייתא כוותיה], לסייעיה מדרבנן. וי"ל דטעמא דהך מתניתא משום דכל דבר הנופל במקום שהרבים מצויים, הבעלים מתייאשים ממנו כאילו אין בו סימן, וכל כמה דלא ידעי הוה ליה כיאוש שלא מדעת בדבר שאין בו סימן, ורבנן דאמרי חייב להכריז, משום דס"ל דכיון שיש בו סימן אין הבעלים מתייאשים מן הסתם, הלכך אפי' מתייאשי לבסוף, הו"ל כיאוש שלא מדעת בדבר שיש בו סימן דבאיסורא אתא לידיה.

כא: מאימתי כל אדם מותרין בלקט וכו'.

הרמב"ם [בפיהמ"ש בפאה, ובפ"א מהל' מתנות עניים ה"י] כ' הטעם, מדכתיב לעני ולגר תעזוב אותם, ומשפסקו העניים מלבקש אותם, אינו מצווה לעזוב אותם לאיבוד או לחיה ולעופות. ובקוב"ש [ח"ב סי' י"ז אות ח'] הקשה, דמסוגיא דחולין [קלד:]: ומירושלמי ריש פ"ח דפאה נראה, דבמקום דליכא עניים למשקל הרי הם של בעה"ב. ותיריך דהתם מיירי שמתחילה לא היו שם עניים, דבכה"ג ליכא עליו מצות עזיבה ולא חל שם לקט כלל, אבל הרמב"ם מיירי שמתחילה היו שם עניים וחל שם לקט ע"ז, ואח"כ פסקו מלחזור אחריהן, דכבר נפקע זכות הבעלים מזה, אז הנשאר מותר לכל אדם. [יעו"ש עוד].

ועיין בתורת זרעים שתיריך לפ"ד הרמב"ם קושית הגרע"א אשינויא דרבא, דסו"ס לגבי עניים קטנים דלאו בני מחילה נינהו, הוי יאוש שלא מדעת. ולהנ"ל י"ל, דהכא לא בעינן אלא שיפסקו מלחזור אחר הלקט, ואף בקטן שייך זה, דסו"ס ליכא עניים המחזרים. [וקטני קטנים שאין להם דעת כלל אף לענין חיזור, מסתברא דמעיקרא נמי לאו בכלל חיזור נינהו, ואם לא היו בעולם אלא קטני קטנים אלו, מעיקרא הוי עזיבה לעורבים ולעטלפים. ויל"ע].

כא: וא"ר יוחנן סבי דאזלי אתיגרא.

פירש"י הולכין על משענתם בנחת ורואין כל שבולת ושבולת. ובפי' הרא"ש על הך מתני' דפאה כ', מתוך שהולכים כפופים ועיניהם מסתכלים למטה, רואין כל מה שמוטל לפנייהם בקרקע ואינם משאירים כלום. וכ' הגרע"א בתוספותיו שם, עיין בהרמב"ם בפיהמ"ש ותמצא דגם לר' יוחנן עיקר מילתא דהזקנים הם הם המלקטים שניים [לאיחורם מפני שבוששו לבא. ל' הרמב"ם]. והוי לקוטי בתר לקוטי. ועיי"ש שהביא מש"כ הכס"מ [פ"א מהל' מתנות עניים ה"א] בשם הרשב"א, דס"ל להרמב"ם דלא פליגי ר' יוחנן ור"ל בדיני אלא בפירוש תיבת נמושות. [אבל לפירש"י והרא"ש לכאן פליגי בדינא. ויל"ע].

כא: כיון דאיכא עניים הכא, הנך מעיקרא אייאושי מייאש.

כ' בחי' הריטב"א החדשים, וא"ת א"כ עניים דאתו מדוכתא לדוכתא אמאי מותרין בלקט. [דכיון דאיבד זכותו משנתיאש, הדר הו"ל כעשיר, שאם ילקוט הרי הוא גוזל אותם עניים הזכאין ללקטו. וחיודש. ובפרט לפי מש"כ הנתייה"מ [רס"ב סק"ג] דביאוש לא נפיק מרשותיה עד דאתי לרשות זוכה. ויל"ע]. י"ל דכל דאתי מקמי נמושות, ראייה הוא דלא אייאשו מעיקרא. [ולפ"ז אם יודע בעצמו שלא היה בדעתו מעיקרא לבא לכאן, ואחר שנעשה לקט נמלך ובא, אה"נ דיהא אסור בלקט זה].

כב. וכן ירדן שנטל מזה ונתן לזה.

כ' הרשב"א, פירש"י שטף נהר קוריו ועציו, וה"ה לשאר נהרות, ונתא ע"י הירדן היה יושב. אבל בירושלמי [חלה פ"ד ה"ד] פירשוה לענין קדושת הארץ, [שעבר הירדן לא נתקדש להבאת העומר ולמקצת קדושות. ל' הר"ן בנדרים [כב. בד"ה הווא שעתא]. ועיין בברכ"י [או"ח סי' תפ"ט ס"ג] שהארץ [בה], שהירדן מפסיק בין ארץ ישראל לארץ העמים, ואחד מן הגבולות הוא הירדן כדכתיב [דברים ג', י"ז] והירדן וגבול, [ועי"ש ברש"י דרוחב הירדן עצמו בכלל נחלת הראובני והגדי הוא, וא"כ לא נתקדש], ומשו"ה קאמר הכא שאילו נטל הירדן מארץ העמים והרחיב בגבול הארץ, הוי

מה שנתן והרחיב בקדושת הארץ, ואם נמשך אצל הארץ ונתן לארץ העמים, על חוצה לארץ יחשב, שהכתוב תלה גבול הארץ בירדן כדכתיב והירדן וגבול. [ויל"ע אם גם כשנשתנה הילוכו ע"י אדם דינא הכי]. והשתא ירדן נזקט דוקא. ועיין בחי' המיוחסים להריטב"א שכ' דאית דגרסי ירדן, כלומר אנס שהוא רודה.

כב. ליקטו הבעלים והוסיפו עליהן, בין כך ובין כך תרומתו תרומה.

כ' המאירי, שמא תאמר הואיל ונפטרו כבר במה שתרם השליח, היאך הוא רשאי להוסיף אחרי כן, והלא אמרו במקומה [תרומות פ"ד ה"ג] תרם ועלה בידו אחת מששים תרומתו תרומה, חזר והוסיף עליהם חייבות במעשר, אלמא שלא חל שם תרומה על התוספת, ונמצאת שאין זו תרומה אלא טבל וחייב במעשרות כשאר הטבלים. תרצו חכמי הצרפתים, שכל שתרם בעה"ב ונפטר, כל מה שמוסיף טבל הוא, שהרי לא היה דעתו מתחילה אלא למה שתרם בעין רעה והוא אחד מששים, אבל כל שנתרם ע"י אחר ודעת בעה"ב לעין יפה, אין תוספתו מפקעת. ואין דעתי נוטה כדבריהם, שהרי אמרו בה תרם ועלה בידו אחת מששים, כלומר שהיה דעתו ליתר מכן.

ומתוך כך יש שפירשוה שלא גמר עדיין השליח לתרום, הא אם גמר אין תוספתו כלום. ורבותי פירשוה בשגמר, אלא שלא אמרו תרומתו תרומה אלא על מה שתרם האחר, אבל לא התוספת, וא"כ מה שאמר כאן תרומתו תרומה פירושו על העיקר, ומה שאמר שם אין תרומתו תרומה פירושו על התוספת, ומפני שהפקוק שבכאן הוא על העיקר מפני שנתרם ע"י שליח, הוצרך להשמיענו על העיקר שהוא תרומה, אבל בסדר זרעים שהפקוק היה על התוספת, שהרי העיקר לא היה בו שום פקוק, (ו)לא הוצרך לדבר אלא על התוספת לומר בו שאינו תרומה.

כב. והא אתם גם אתם אמר רחמנא לרבות שלוחכם, מה אתם לדעתכם וכו'.

כ' הגרע"א, לכאן יל"ע, דמדמה הש"ס ההיא דתרומה לרבא, ועל כרחך דאמרינן כיון דהשתא ניחא ליה דמתחילה גם כן ניחא ליה, והיה עומד לכך לתרום מן היפות כיון דמצוה קעביד, וכמש"כ תוס' [בד"ה אם], ואף דאסור לתרום שלא מדעת חבירו, דלאו זכות הוא, דניחא ליה לאיניש למיעבד המצוה בעצמו, [עיין נדרים לו:]. מ"מ אם חזינן דהשתא ניחא ליה ולא קפיד לעשות המצוה בעצמו, אמרינן דמעיקרא נמי ניחא, א"כ היכי פריך הש"ס והא אתם גם אתם וכו', הא כיון שאנו דנין דניחא ליה וזכין לאדם שלא בפניו הוי כמו שלוחו, דזכיה מטעם שליחות אתרביא.

ולזה נ"ל דפירכת הש"ס דמקרא דאתם גם אתם נשמע דבעינן דידיעין דבשעת שליחות ניחא ליה וכמו כל זכות דעלמא, אבל הכא דבשעת מעשה היה אפשר לומר דחוב הוא לו, דניחא ליה למעבד מצוה בעצמו, רק עכשיו ידעינן כיון דהשתא ניחא בזה לא מהני, ואינו דומה לשאר שליחות וזכיה. וכן מצאתי כדברי בתרוה"ד [סי' קפ"ח בסופו].

כב. השתא אמאי לא אכיל מר, והתניא אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה.

כ' בחי' המיוחסים להריטב"א, קשיא לן מאי קושיא, דילמא התם בדשוי שליח לתרום, אע"ג דתרם טפי מדעתו, כיון דלבסוף אמר כלך אצל יפות ונמצאו יפות מהן, איגלאי מילתא דמעיקרא מיפות קאמר, אבל הכא הא לא שוויה שליח מעיקרא לאתויי קמיה רבנן מידי, ואמאי ליכול ויש מתרצים דלגבי תרומה הוא דבעי שליח משום אתם גם אתם לרבות שלוחכם, אבל גבי גזל, בלא שוי שליח נמי סגי וליכא גזל. והא ליתא, דהא תרגמה אביי בדשוי שליח ואכתי לא ידע האי טעמא דאתם גם אתם לרבות וכו' עד דאמר ה"נ מסתברא, ש"מ דהכי נמי צריך אפי' בעלמא.

והראב"ד ז"ל כתב דהיינו דאמר ליה לא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה בלבד, משום דבתרומה לא מצי למיהוי אלא בדשוי שליח כדאמרינן לעיל, אבל בעלמא דלא שוי שליח לא. וכן מצאתי מוגה

בספר. ולרש"י נראה לתרץ, דהא דבעינן שליח גבי תרומה, הני מילי לתקן מה שעשה למפרע, אבל מכאן ולהבא לא צריך למשווייה שליח, והיינו דאמרי ליה השתא נמי אמאי לא אכיל מר, כלומר מכאן ולהבא, ובהא לא צריך שיהא שליח.

ועיין ברמב"ן שפי' דהא דאמימר ומר זוטרא אכיל, [כ"ה גירסתו], משום דסברי כיון דאית ליה שותפותא בגויה, דנפשיה קיהיב, וכי פלגי, מודיע לבעלים ודיו, [עיי' בתוד"ה מר זוטרא], דבעלים גופייהו ניחא להו דליפלוג אריסא במחובר בכה"ג, ומסיק וז"ל, והיינו דאמרי ליה השתא נמי לא אכיל מר והתנן אם נמצאו יפות מהן, ואי ס"ד מחלקו של בעלים, מי דמי, התם הא אוקימנא בשעשאו שליח, אלא ש"מ דאינהו סברי דכמאן דעשאו שליח דמי, הואיל ומשלו הוא נותן ואין כאן אלא שהוא חולק שלא מדעת חברו.

כב. לא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה בלבד.

כ' בפיר"ח, משום דמצוה היא וניחא ליה ביפה. וכ"כ במאירי כאן, ובתוס' ר"י הזקן בקידושין [נב:]. ובח"י המיוחסים להריטב"א כאן כ' וז"ל, פיר"ש בקידושין משום דמשתרשי ליה, דבלאו הכי נמי תרים, ואי תרים מהיפות לא איכפת ליה, אבל גבי מרי בר איסק לא אשתרשי ליה כלל.

כב. ת"ש עודהו הטל עליהן וכו', לאו משום דלא אמרינן כיון דאגלאי מילתא וכו'.

כ' המהר"ם ש"ף, היה נראה לחלק, דשאני הכא דלא היה עומד לכך כדבר שאין בו סימן שהיה עומד ליאש, דהא העלה פירותיו לגג ליבשן.

כב. בתוד"ה שטף. וצ"ל דמייירי ביכול להציל בקל וכו', דאי לאו הכי הוי כזוטו של ים וכו'.

וז"ל הרמב"ן, כשיורדין גשמים ביותר שוטף ועובר, וכשפוסקים הוא הולך וחסר ומניח מה ששטף במקום אחר וכו', ולא דמי לשלוליתו של נהר, דהתם לא יטיל אותן הנהר ליבשה לפי שהן באמצעיות ואינו חסר, והן אבודים ממנו ומכל אדם. וז"ל במלחמות, דהכא במאי עסקינן שהנהר גדול והולך וחסר, ונוטל היום מזה ולמחר כשחסר נותן לזה, א"נ דדילמא משכח מתקלי ומעכבי, א"נ דאידי דיקירי פלטי להו מיא וכמו שפירש בעה"מ ז"ל.

כב. בתוד"ה ואם לאו. וי"ל דהתם הוי כולה שיעור תרומה וכו'.

וז"ל תוס' הרא"ש, שאני התם דלא גלי אדעתיה דלא ניחא ליה. א"נ תקינו רבנן כל אותם שיעורין, ומצאו סמך לדבריהם, [ירושלמי תרומות פ"ד ה"ג, הובא בתוס' בקידושין מא. בד"ה תורם], ואם עשה כתקנת חכמים, אע"פ שקשה לבעלים, יאמר השליח בהכי אמדתין, [ויל"ע היכא דתרם שיעור אחר כגון אחד ממ"ה וכיו"ב], אבל יפות לא תקנו חכמים, לכן אם עבר על דעת בעלים אין תרומתו תרומה.

כב. בתוד"ה מר זוטרא. וי"ל דהתם שהביא האריס מביתו וכו'.

וז"ל חי' הריטב"א החדשים, ויש מתרצים דהא אמרינן התם דבאריס דאית ליה חולקא בארעא שרי וכו', ומר זוטרא דלא אכיל משום דס"ל דהתם הוא בדבר תלוש שהגיע ליחלק ויש לתלות שנתן מחלקו, אבל בפירות מחוברין לא, דמאן פליג ליה, ומשום הא לא אכל. ואין זה מחוור, דהא ודאי שפיר קאמר מר זוטרא דבמחובר דין אריס כדן שומר. ויש שפירשו דאע"ג דאריס דינו כשומר בזה, מ"מ אפי' בשומרי פירות לא אסרו אלא בשנותן או מוכר על שם שלו, אבל הכא על שמן של בעלים נתן להם האריס, ובודאי דשפיר ידעי דכי ידע מרי בר איסק ניחא ליה, אלא דהשתא לא ידע, והו"ל כיאוש שלא מדעת בדבר שאין בו סימן דלכי ידע ודאי מייאש, ואמימר ורב אשי ס"ל כרבא דיאוש שלא מדעת הוי יאוש משו"ה אכלי, ומר זוטרא ס"ל כאביי ולפיכך לא אכל, ומשו"ה אתיוה הכא להאי עובדא משום דהוי כפלוגתא דאביי ורבא. ואין פי' זה מחוור כלל, דהיכי מוקמינן לאמימר דרב אשי דלא כהלכתא, דהא איתותב רבא לקמן.

והנכון דהכא מייירי בפירות שהיו עומדין לימכר, והאריס מן הסתם יש לו חלק בפירות, וכי יהיב לאחריני ע"מ ליתן כנגדן מחלקו לבעה"ב אין כאן גזל גמור ואפי' מדבריהן, אלא שיש בו משום שותף החולק שלא לדעת, שיכול בעה"ב לומר לו מאן פליג לך, הלכך אמימר ורב אשי אכול על דעת דאי ניחא ליה למרי בר איסק ניחא, ואי לא יפרעו את דמיהן, ומר זוטרא לא אכל, דהא השתא בתורת דורון נותן להם האריס, וכיון דכן אסור כיון דהוי חולק שלא לדעת וכו'.

כב. מי שאבודה הימנו ומצויה אצל כל אדם, יצתה זו שאבודה הימנו ואינה מצויה אצל כל אדם.

פי' הראב"ד בהשגותיו להרי"ף וז"ל, פירוש הדבר כך הוא, מי שאבודה ממנו וכו', ואינה אבודה ממנו עד שיתיאש, כי אז חושב אותה לאבודה, ועדיין היא מצויה לבעליה בעיני כל אדם חושבים כי יחפש אחריה, אז לא תוכל להתעלם ותחזירנה, יצאה זו שהיא אבודה לבעלה בעיני כל, כי היאוש על זה מפורסם לכל אדם, בין שיש בה סימן בין שאין בה סימן, נמצא [כ] שאין היאוש מפורסם למוצאיה, אע"פ שיש יאוש לבעליה אסורה, והאי דקאמר ואיסורא דומיא דהיתירא וכו', בא לפרש כי זה הוא משמעות המקרא כמו שפירשנו, כי "אשר תאבד ממנו" הוא היאוש, ו"ומצאתה" שעדיין היא כמצויה בעיני מוצאיה שלא נתפרסם אצלו יאוש הבעלים, על כן היא אסורה.

כב. באגא בארעא דיתמי לא מחזקינן.

ופירש"י אלא הולכין אחר הרוב. וכ' ע"ז המהרצ"ח, לכא' הרי קיי"ל אין הולכין בממון אחר הרוב וספק גזל אסור, ודילמא מיתומים הם ולא בני מחילה נינהו. [א"ה, עיין לקמן כד: ברש"י [ד"ה מי קנתי], דלרבנן אם מצא בעיר שרובה כנענים, אף דתלינן דשל כנענים הוא לפוטרו מלהכריז, מ"מ שלו נמי לא הוי, דלא אזלי בתר רובא בממונא. ולתוס' שם [כד. בד"ה כי וד"ה בטמון] ש' דאזלינן בתר רובא גם בזה, אולי יש לחלק, דהתם רחמנא שרייה לאבידת עכו"ם, אבל הכא דאתינן למשרי משום יאוש, כל דמספק"ל אי אהני בהו יאוש להציאם מרשות בעליהם, [דדילמא דיתמי נינהו], הוי כשאר ספיקא דממונא דלא אזלינן ביה בתר רובא].

כב. כרכתא מאי.

רש"י ותוס' והרא"ש פירשו, אם יש גדר סביב האילן שאין שקצים ורמשים נכנסין שם. וז"ל המאירי, הקיף בעה"ב גינתו וגדרה והוא הנקרא בלשון תלמוד כריכאתא, גילה בדעתו שאע"פ שנסירתו עולה על לבו אינו מתייאש ולא מפקיר, שהרי מתכוין לשמור, וכן כל שתיקן להם מקום להיות נשמרות שם כדי ללקטם, הרי הוא מגלה את דעתו שאינו מתייאש ולא מפקיר. וז"ל חי' הריטב"א החדשים, יש מי שפירש כגון כרכי דזוגי [עיין שבת יט:], פי' מחצלאות פרוסות תחת האילן כגון בודי דתמרי ללוקטן שם, דהשתא גלי אדעתיהו דלא מייאשי מינייהו דמינטר נטרו להו תדירא. וכן פי' הרמב"ם והשו"ע. וכ' הגרע"א בגליון השו"ע [שם], ע"ד הסמ"ע ס"ק כ"ה], ונפק"מ לדינא בהקיף גדר ומת, דלטעמא דרש"י ותוס' והרא"ש מה שנוטל גם לאחר מיתה אסור, דהא ליכא שקצים, אבל לטעמא דהרמב"ם והשו"ע י"ל דגילוי דעת מועיל רק לאותו אדם עצמו אבל לא ליורשים אחריו, דדנים אותם כסתם בני אדם דמייאשי. [ולכא' נפק"מ עוד, היכא דנפרץ גדר זה וידע הבעלים שנפרץ, דלטעמא דרש"י ותוס' והרא"ש לכא' הוי יאוש מיד, אבל לטעמא דהרמב"ם לכא' לא הוי יאוש, ועכ"פ כל שלא הוה שהות לחזור ולגדרה]. ועיין במאירי דיש שפירשו בכריכאתא שנשרו עם ענף שלהם, וכל כיו"ב אין נשירתו עולה על לב ואין זה יאוש מדעת. [ולפי' זה אסירי גם ביורשים].

כב. סימן העשוי לידרס לא הוי סימן.

ופירש"י שאין בעליו סומך לתת בו סימן, מימר אמר נשחת הסימן בדריסת הרגלים. וכ' ע"ז הרמב"ן, קשיא לי, היכי אמר רבא לא הוי סימן, אי חיישינן להכי, צבורי פירות וצבורי מעות וג' מטבעות זו ע"ג זו נמי ליחוש דילמא מפזרי להו ברגל, דיהא מדרסי ומנשפתי. ודילמא צבורי פירות אוכלים הן, ומשום שאין מעבירין על האוכלין, [דאפי' למאי סבירא לן דכריכות וככרות נדרסין ומעבירין עליהן, התם הוא דלא מיפסדי לגמרי

בדריסה, משא"כ בפירות דממאסי בדריסה ומיפסדי לגמרי. חי' הריטב"א
החדשים], אלא מעות קשיא.

ואפשר דאגב דחשיבי וחביבי להו לאינשי, מאן דחזא להו ראשון שקיל
להו מקמי דליבדרינהו אינשי, אבל פירי ושאר מילי, איכא אינשי דלאו
אורחייהו למיזרינהו במתא, [שאינו כבודם, רשב"א], ודרסי עליהו. ויש
לפרש סימן העשוי לידרס משו"ה לא הוי סימן, דחיישינן שמא נשתנה
הקשר או סימן אחר ע"י הדריסה, לפיכך אין אנו סומכין עליו. [א"ה,

לכאו' נפק"מ לאהדורי גט אשה בסימן כזה, [להך צד דסימנין דאורייתא],
דלפירש"י לכאו' אם הסימן מכוון מהדרינן, אבל לפי' בתרא לא סומכין עליה].
ולאו מילתא היא.

והרשב"א הביא תי' קמא דהרמב"ן, וכ' ע"ז, ונ"ל דאפי' לרבא צריכין אנו
לתרץ כן, דהא מודה רבא בכל מידי דמינשיף, ובשלמא צבורי פירות לא
מינשתי, אלא ג' מטבעות טפי מנשתי מכריכות, ומאי מכריז.